

Urszula Stankiewicz

Tykocin, st. 39, gm. loco, woj.
białostockie, AZP 36-83/-

Informator Archeologiczny : badania 28, 122-123

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W opracowaniach historycznych mowa jest o kościele św. Anny w Tarnowie jako drewnianym budynku niewielkich rozmiarów, mieszczącym ok. 40 osób. Zbudowany został w 1527 r. przez Adama Eberharda, mieszczanina tarnowskiego, i poświęcony 29.10.1529 r. W r. 1654 staraniem wójta tarnowskiego Kiliana Batkowicza w miejscu drewnianego wybudowano kościół murowany, który przetrwał do r. 1821, po czym decyzją władz austriackich został rozebrany. Zarys budowli i muru ogrodzeniowego widoczny jest na planie miasta z 1796 r.

Wyniki badań archeologicznych były skromniejsze niż oczekiwano, ponieważ teren zajmowany niegdyś przez założenie kościelne był wielokrotnie przekopywany, ponadto obecnie zajmuje go częściowo chodnik i jezdnia. Ustalono jednakże, iż kościół św. Anny posadowiony był na piaszczystym wyniesieniu terenu, częściowo uformowanym sztucznie. Prawdopodobnie wyniesienie to do czasu budowy kościoła powiązane było z tzw. przednim wałem obronnym, okalającym fosę miejską od strony południowej i południowo-zachodniej. Kulminacja wyniesienia została zniwelowana w XIX w., w rezultacie czego uległy zniszczeniu fundamenty rozebranego wcześniej kościoła i muru, jak również warstwy archeologiczne i pochówki. Zachowała się jedynie wylewka wapienna, sugerująca przebieg południowo-zachodniego muru kościoła z drugiej fazy. Śladów świątyni drewnianej z pierwszej fazy nie znaleziono. Znacznie lepiej zachowały się relikty muru ogrodzeniowego od strony zachodniej i południowo-zachodniej. Relatywnie mur jest jednak młodszy od kościoła murowanego i pochodzi z 2. poł. XVIII w.

Rekonstrukcja całego założenia została sporządzona na podstawie pochówek na cmentarzu przykościelnym oraz uchwyconych relikwów murów. Zrekonstruowany rzut kościoła murowanego z XVII w. i muru ogrodzeniowego, w ogólnych zarysach odpowiada wizerunkowi na planie z 1796 r. Budynek kościoła na planie prostokąta miał wymiary 9 x 7,2 m i pięcioboczne prezbiterium (4,5 x 4,5 m) umieszczone w przybliżeniu od strony wschodniej. Mur ogrodzeniowy wzniesiony był na planie nieregularnego pięcioboku, ze słupami w narożach i przejściem na odcinku zachodnim.

Wyeksplorowano ponad 60 grobów szkieletowych. Dokonano także interesującego odkrycia sprzed budowy kościoła, natrafiono bowiem na prymitywny piec garncarski, zagłębiony w piasku i wypełniony naczyniami glinianymi, częściowo zniekształconymi, datowanymi na w. XV.

Badania zakończono.

Tykocin, st. 39
gm. loco, woj. białostockie
AZP 36-83/—

Konserwator Zabytków Archeologicznych w Białymstoku

Badania prowadziła mgr Urszula Stankiewicz. Finansowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku. Trzeci (ostatni) sezon badań. Stary Rynek (XV-XX w.).

Kontynuowano prace we wschodniej części pl. Czarnieckiego, koncentrując się na rozpoznaniu całej powierzchni budynku, którego fragm. odsłonięto w poprzednim sezonie badawczym.

Po wykonaniu serii odwiertów wytyczono wykop o wymiarach 10 x 10 m, w odległości 0,5 m na południe od ubiegłorocznego wykopu. Na głębokości 60-80 cm od powierzchni ziemi odsłonięto fragm. nawierzchni rynkowej z k. XVIII w. Poniżej odkryto spalone elementy ścian budynku oraz warstwy przepalanej gliny z konstrukcji pieca i ścian. Stan zachowania konstrukcji pozwolił na odtworzenie całego zarysu prostokątnego budynku trzypiętowego o powierzchni ok. 49 m². Dwie izby miały podłogę ułożoną na legarach o nie rozpoznanej konstrukcji, a trzecia drewnianą, wykonaną z niewielkich klepek o rozmiarach 2 x 4 i 4 x 8-10 cm. To pomieszczenie położone było 40 cm wyżej od dwu pozostałych i prowadziły doń dwustopniowe schody.

Materiał zabytkowy tworzą głównie kafle miskowe i garnkowe oraz ich fragm., kafle z płytą ażurową o ornamentyce architektonicznym i zamkniętej komorze, 2 dzbany, garnek, fragm. spalonej beczki-cebrzyka, skoble, zawiasy, gwoździe żelazne, fragm. kafli i naczyń glinianych, kilka bardzo zniszczonych monet.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Okręgowym w Białymstoku.

Uście Solne, st. 3

gm. Szczurowa, woj. tarnowskie

Badania ratownicze prowadził E. Dworaczyński. Osada. Okres nowożytny.

*Literatura: *Materiały...*, s. 184.

Wielbark, st. I
gm. loco, woj. olsztyńskie**ARCHEO-ADAM**

Badania prowadził mgr A. Mackiewicz. Finansowane przez B. Dąbrowskiego, A. Szepczyńskiego (inwestorzy prywatni). Drugi sezon badań. Dawna osada miejska — okres nowożytny, XVI–XX w.

Badania archeologiczne w Wielbarku na st. I — wykopy 1 i 2 przy ul. Kętrzyńskiego i Jagielly, prowadzono w dwóch etapach. Wykop 1 wykonano w dn. 13–29 października 1993 r., natomiast wykop 2 — 1–9 czerwca 1994 r. Objęły one swoim zasięgiem tereny działek budowlanych pod budynek handlowy (wykop 1) o nr. geodezyjnym 769 (własność A. Szepczyńskiego) oraz budynek mieszkalno-usługowy (wykop 2) o nr. geodezyjnym 766/6 (własność B. Dąbrowskiego). Wykop pierwszy wytyczony zgodnie z projektem usytuowany był na południowy zachód od krawędzi ul. Kętrzyńskiego i miał kształt nieregularnego czworoboku o wymiarach 11 x 4,5 x 11 x 7,8 m. Ze względu na to, że projektowany budynek nie miał podpiwniczenia, jego głębokość nie przekraczała w zasadzie 1 m (tylko sporadycznie osiągając głębokość 1,3 m), pomimo to uchwycono calec w postaci żółtego piasku. Wykop drugi został wytyczony zgodnie z projektem i miał kształt nieregularnego wieloboku o wymiarach 12,4 x 3,5 x 2 x 3,2 x 11,8 x 10 m, przy czym profil południowo-wschodni stanowi ścianą nowo wzniesionego budynku. Usytuowany był przy południowo-zachodniej krawędzi ul. Jagielly. Ze względu na fakt, iż projektowany budynek będzie miał podpiwniczenie, jego głębokość przekraczała 2 m, osiągając niejednokrotnie 2,2 m, tak więc został on doprowadzony do calca w postaci żółtego piasku. W przypadku wykopu 2 wykonano w trakcie badań wykop pośredni (oznaczony jako wykop 2a w obrębie st. I), mniej więcej w centrum badanego terenu, w celu eksploracji zachowanych reliktów spalonej, drewnianej zabudowy, która na pozostałym terenie nie została zaobserwowana, gdyż uległa zniszczeniu podczas budowy późniejszych fundamentów murowanego budynku nowożytnego.

W wyniku przeprowadzonych prac ziemnych zarejestrowano stosunkowo wyraźny i jednolity przebieg warstw kulturowych. W obrębie wykopu 1 były to głównie nawarstwienia kulturowe współczesne i nowożytny (XVII–XX w.) oraz warstwy niwelacyjne w postaci żółtego piasku. W obrębie wykopu 2 oprócz nawarstwień współczesnych udało się zarejestrować nawarstwienia wczesnonowożytny (k. XV do k. XVI w., w sporadycznych wypadkach pocz. XVII w.), nowożytny (XVII do k. XVIII w.) i późnonowożytny (XIX w.). W obrębie wykopu 1 praktycznie nie wystąpiły warstwy starsze niż późnonowożytny, to znaczy takie, które można wiązać z XIX w., tylko sporadycznie datowanie warstwy spągowej można przesunąć na k. XVIII w.